

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopoziroiste.rs

Издаје Народно позориште у Београду

BANCA INTESA

ПРИЈАТЕЉ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

СЛАВА НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА И 30 БРОЈЕВА ПОЗОРИШНИХ НОВИНА

Свети Јован и „Прелиставање“

Слава Народног позоришта, Свети Јован, прослављена је 20. јануара у сали на петом спрату. Свечаност је започела молитвом „Оче наш“ у извођењу Хора Оперe Народног позоришта, којим је дириговао маестро Ђорђе Станковић. Уследило је обраћање протојереја ставрофора оца Петра Лукића, старешине Саборне цркве, који је затим, заједно са оцем Бранком Топаловићем и члановима Управе Позоришта, у присуству домаћина славе Зорана Радисављевића, сувласника Клуба

„Театар“, приступио обреду резања славског колача.

Потом је управник Народног позоришта Предраг Ејдус, поздравно присутне. У пригодној беседи, коју је том приликом изговорио, апострофирао је чињеницу да су народи који сазревају на ветрометини историје неретко у „неприлици да изнова вреднују и превреднују ту исту историју, чиме доводе у опасност сопствени идентитет“ а да нас, пак, наслгани слојеви историјског искуства уче да ипак „постоје трајне вредности које чине суштину нашег бића“. Уметници

који су у себи „препознали театарску уметност као сопствени начин да преиспитују себе и помогну другима да то исто учине“, по мишљењу Ејдуса „дубоко верују да је њихов допринос очовечењу мерљив са становишта историје сопственог народа“ а да је та дубока вера у смисао посла којим се позоришници баве „врлина коју приносе на олтар смисла живота“. Славећи веру у живот, вели Ејдус, и то на начин „сасвим различит од Цркве, али подједнако неопходан човеку“, уметници славе оне вредности које чине живот, те се тако „свакоднев-

но, на позорници, са вером у људе сусрећу. И баш та посвећеност послу“, закључио је управник Националног театра „чини нас, искрено се надамо, богоугодним!“

У понедељак 26. јануара Позоришне новине су са бројним гостима, сарадницима, колегама и пријатељима, у Фоајеу Друге галерије обележиле својих првих 30 бројева и улазак у пету годину континуираног објављивања. Изложбом под насловом „Прелиставање“, коју је свечано отворио Јован Ђирилов, а која је рађена у сарадњи са Музејем позоришне уметности

Србије, аутор Јелица Стевановић је на студиозан, музеолошки начин испричала причу о досадашњим, углавном краткотрајним покушајима нашег националног театра да публикује сопствене новине и часописе и дала кратак пресек првих тридесет бројева Позоришних новина које ће, надамо се, у оквиру Издавачке делатности Народног позоришта, а под окриљем Вечерњих новости, премашити све своје претходнике и обележавати у ближој и даљој будућности своје троцифрне јубилеје.

Р.П.Н.

ПОЗОРИШНЕ
НОВИНЕ

вечерње
НОВОСТИ

УЗ ОВАЈ КУПОН ПРИ КУПОВИНИ
КАРТЕ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ
У МЕСЕЦУ ФЕБРУАРУ ОСТВАРУЈЕТЕ

ПОПУСТ
20%

ПРЕМИЈЕРА У ФЕБРУАРУ

Драма МАРКА РЕЈВЕНХИЛА

БАЗЕН (БЕЗ ВОДЕ)

22. 02. у 20.30 Сцена „Раша Плаовић“

ПОСЕТИТЕ
ПРОДАВНИЦУ
ПРОПАГАНДНОГ
МАТЕРИЈАЛА
НАРОДНОГ
ПОЗОРИШТА
Француска 3

НОВИ ГУДАЧИ

На Сцени „Раша Плаовић“, 12. јануара, одржан је концерт Камерног оркестра „Нови гудачи“ („A new strings chamber orchestra“) који је основан у децембру прошле године и чине га чланови Оркестра Опере Народног позоришта. Њихов рад је покренула Весна Јансенс, концертмајстор, а у оркестру су и Ненад Нецић, Милица Јовановић, Мирко Црнојевић, Саша Илић, Милица Костадиновић, Јасмина Пајевић, Марија Ненадовић, Милош Пудар, Урош Јовић, Никола Станојевић, Андрија Абрамовић и Лена Васић. На концерту су изведена дела Ј. С. Баха, А. Вивалдија и В. А. Моцарта, а програм је био конципиран тако да се сваки члан оркестра публици представи и као солиста.

В. К.

ПОНОВО „УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА“

Чувени балет П. И. Чајковског „Успавана лепотица“, враћа се на сцену Народног позоришта после дуже паузе. Ово популарно остварење класичног балета биће изведено најпре 10. и 12. фебруара, када ће у улогама принцезе Ауроре и принца Дезиреа наступити Ана Павловић и Јован Веселиновић, а потом 26. фебруара, када ће као партнер Ани Павловић наступити Сергеј Упкин, првак Националног балета Естоније.

Б. К.

НОВОГОДИШЊИ ГАЛА КОНЦЕРТ

На Великој сцени Народног позоришта, 13. јануара, приређен је традиционални оперски Новогодишњи гала концерт. На програму су те вечери биле популарне арије из опера Ђ. Вердија, Ђ. Пучинија, В. Белинија, Г. Доницетија, Ж. Бизеа, В. А. Моцарта... Под вођством диригентата Зорице Митев Војновић, Јоханеса Харнајта и Ђорђа Павловића, у пратњи Оркестра и Хора Опере, наступили су Гордана Томић, Жељка Здјелар, Светлана Несторов, Јасмина Шајновић, Јанко Синадиновић, Ана Рупчић, Софија Пижурица, Драгана Радаковић, Александра Ангелов, Сузана Шуваковић Савић, Душан Плазанић, Миодраг Д. Јовановић, Вера Мирановић Микић, Јелена Влаховић, Ненад Јаковљевић, Владимир Андрић, Тамара Марковић, Сања Керкез, Никола Мијаиловић и Јадранка Јовановић. Као специјални гост концерта, публици се представио главни кантор Јеврејске заједнице у Бечу, Шмуел Барзилаи.

В.К.

ИНТЕРВЈУ | ПРЕДРАГ ЕЈДУС, ДОБИТНИК ДОБРИЧИНОГ ПРСТЕНА

Понашам се као да и најздравији глумац

У образложењу Награде „Добричин прстен“, председница Жирија, Ксенија Јовановић, нагласивши добитникову „истински хистрионску енергију“, указала је на његов „разнолик репертоар“ и његову „завидну моћ трансформације“ којом он демонстрира „савршену технику како када је реч о дикцији и говорном изразу, тако и када се имају у виду сценске кретње и мимика“. Приметивши да су Ејдусове улоге „одраз темељне студије ликова“, госпођа Јовановић додаје да је овај глумац неисцрпне енергије „тумачио више од сто педесет улога, успевши да увек буде нов и оригиналан“. Поводом овог признања, Предраг Ејдус је у дужем временском периоду био у жижи интересовања многих медија, а Позоришне новине покушавају да овим разговором, након катарзе и мноштва изговореног, у атмосфери већ проживљених емоција, осветле још неки „шошак“ глумачког духа 24. добитника Добричиног прстена.

Господине Ејдус, комплименти, свечаност доделе, медијска пажња, честитке... све је то прошло и, претпостављамо, утисци су се слегли. Када „погледасте у ретровизор“, на емотивном плану, како Вам се допала та представа коју Вам је живот изрежирао?

Представа... Управо тако, ја цео живот доживљавам као неку велику, понекад уређену, а понекад баш неуређену представу.

Врло често ствари које ми се дешавају у животу, на неки начин личе на театарске тренутке које сам проживео на сцени, или на оне тренутке које сам замишљао како сам их у некој имагинарној представи одиграо. Признајем, вр-

ло сам поносан и срећан због ове представе коју ми је живот изрежирао.

Сваки реализовани професионалац зна које су важне тачке у његовом карактеру извор стваралачке енергије и који су савременици на њега извршили пресудан утицај...

На моје схватање театра најпре су утицали професори на Академији, Огњенка Милићевић, Предраг Бајчетић, Миленко Маричић... Када су редитељи у питању, ја сам дошао до закључка да њима глумац мора да понуди одређено решење, јер добри редитељи могу да раде само са спремним глумци-

ма. У нашем театру има квалитетних редитеља, али тај тренутак када стварате уметност је посебан и глумац га осети. До тада, то је неки просек, нешто што се подразумева да ви умете и можете, али само са великим редитељима пра-

Овогодишњи добитник најзначајнијег глумачког признања у нас, Добричиног прстена, које додељује Савез драмских уметника Србије, је Предраг Ејдус, актуелни управник Народног позоришта.

вите велику улогу. Таквих редитеља је свакако било у мом животу, и биће их. Ту најпре мислим на Егона Савина са којим сам највише радио и са којим сам направио своје најбоље и најзначајније представе. Ту свакако спада и госпођа Вида Огњеновић, са којом сам сарађивао не само као са редитељем него и као са писцем, одиграо праизведбе неколико њених комада, и сматрам је савременицом која је много утицала на мој живот и рад.

А глумци?

Пуно је оних које сам волео и ценио, којима сам се дивио и учио од њих. Поменућу само неке, пре

ГОСТ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА | РИКАРДО НУЊЕЗ

Пренети нова знања

Дирекција Балета Народног позоришта већ годинама сарађује са угледним балетским педагозима из целог света, који преносе своја драгоцену искуства нашем ансамблу. Тренутно у Националном театру гостује кореограф и балетски педагог Рикардо Нуњез. Пореклом је са Кубе, али већ деценијама живи и ради у Европи. Давне 1966. године, са Националним балетом Кубе, а под вођством чувене Алисије Алонсо, наступао је на Интернационалном фестивалу игре у Паризу, а 1970. је поред славних Маргот Фонтејн и Рудолфа Нурејева

играо у представи „Успавана лепотица“. Данас са успехом води неколико европских балетских компанија, бави се педагошким

радом и кореографијом. Његова поставка „Лабудовог језера“ у Напуљском Театру „Сан Карло“, својевремено је награђена као најбоља представа у сезони.

На питање шта очекује од рада са београдским Балетом, Нуњез наглашава да балетски ансамбл Народног позоришта поседује велики потенцијал и додаје: „Искуство ми је помогло да уочим неке елементе на којима је неопходно више радити, тако да ћу свој рад усмерити у том правцу. Уложићу сву своју енергију и покушати да београдским играчима пренесем нека нова знања“.

■ Бранкица Кнежевић ■

сам најмлађи на свету

свих мог пријатеља још из аматерских дана, великог Мишу Жутића. Изузетно сам поштовао Бранка Плешу, Љубишу Јовановића, а посебно Мију Алексића, сигурно једног од наших највећих глумаца, са којим сам имао прилике и да играм али од кога сам много учио и гледајући га са стране, посматрајући како ради, у свим тим жанровима у којима се појављивао, и то је код мене оставило нарочитог трага. Мија је био један од мојих узора, карактерни глум

мац чије су трансформације биле фантастичне, а он сам подједнако сјајан у веома различитим жанровима.

Мислите ли да смо, барем када су глумци у питању, талентована нација?

Да. Ми спадамо у оне нације које имају много добрих глумаца, који су имали дугачке и врло плодне каријере, који су обележили време у којем су радили и позоришта у којима су играли. Заиста ми је задовољство што играм и што ћу

играти са тако талентованим људима и што ћу се и даље, у оном истински уметничком смислу, такмичити са њима. Награда коју сам добио ми са тим сазнањем још више значи, јер сам је добио у збиља озбиљној конкуренцији, једногласном одлуком Жирија.

Награда за животно дело звучи као да омеђује, затвара у стваралачком смислу некакав круг. Имате ли Ви, као уметник, дилему шта и како даље?

Уобичајено је да се Добричин прстен додељује негде на неком крају пута, глумцима који су наравно велики и значајни, али који у тренутку кад примају Награду већ много мање играју. Ја тренутно играм двадесетак представа месечно у више позоришта... Кад погледам у тај, како рекосте на почетку разговора, ретровизор, ја не видим само уназад, него и унапред. Чини ми се да имам још доста тога да кажем о глуми, желим да упознам неке нове редитеље, партнере, нарочито млађе колеге.

У више наврата сте апострофирали да осећате како сте тек сада у пуној стваралачкој снази.

Да, ја се заиста осећам тако, што наравно не мора да значи да је то објективно стање ствари. Као и сваки човек, и ја сам од крви и мяса, наићу понекад кризе, здравствене и друге, али ја на то не обраћам пажњу, понашам се као да сам најмлађи и најздравији глумац на свету.

■ Жељко Хубач ■

СУЗАНА ШУВАКОВИЋ САВИЋ У ИТАЛИЈИ

Најслађа Лиу

Првакиња Опере Народног позоришта, наш познати сопран Сузана Шуваковић Савић, недавно се вратила са изузетно успешног гостовања у Италији где је у Националном театру „Вентидио Басо“ у Асколи Пићену, у Пучинијевој „Турандот“, тумачила улогу Лиу. Овим насловом се стара и реноминирана оперска кућа централне Италије придружила обележавању 150. годишњице рођења великог композитора Ђакома Пучинија. Под диригентском палицом маистра Антонија Барезеа, у представи је наступио и један од најчувенијих Калафа, прослављени тенор Николо Мартинучи.

Ово гостовање су пратиле и сјајне критике: „Госпођа Сузана Савић је била најслађа и најизражајнија Лиу, сигурна у свим регистрима и у свим финесама и детаљима,

на изузетном нивоу и веома сазрела у односу на њене почетке у Италији...“ („Ил Месађеро“); „Сјајна госпођа Савић у улози Лиу“ („Фолк Фројн“) ... После овог успеха, наша уметница је добила позив да у истој улози наступи у Паризу.

Осим у опери „Турандот“, Сузана Шуваковић Савић се италијанској публици представила и на концертима у Ређо Калабрији, Розарну и Сан Фердинанду, где је изведена Перголезиева духовна композиција „Stabat Mater“. Концерт је емитован и на државној телевизији РАИ 3, а наша уметница је позвана да са овим делом поново наступа у Италији, већ на пролеће.

■ Вања Косанић ■

„ПРОФЕСИОНАЛАЦ“ У КИЈЕВУ

У популарном Кијевском театру „Созирија“ (Сазвежђе) који је познат по репертоару камерних дела проверене светске и украјинске драмске литературе, редитељ и заменик управника Народног позоришта у Београду, Божидар Ђуровић, режира комад „Професионалац“ Душана Ковачевића. Премијера је предвиђена за 16. фебруар. Ђуровић, који је често режирао Ковачевићеве комаде, „Професионалац“ је поставио деведесетих у шабачком театру и то је била једна од најнаграђиванијих представа тог позоришта. Иначе, кијевска поставка је део промоције српске културе у свету коју спроводи Министарство културе Републике Србије, а које је, уз свесрдну подршку Амбасаде Србије у Украјини, подржало и ангажман Божидара Ђуровића у Кијеву.

Р. П. Н.

ОЊЕГИН НА ТУРНЕЈИ

У овој години Оперу, Балет и Дрму Народног позоришта очекују значајна гостовања у земљи и иностранству. Већ почетком марта ансамбл Опере ће поново посетити Италију, где се прошле године са великим успехом публици представио својом продукцијом „Саломе“ Р. Штрауса. Овога пута у Равени, Ровигу и Вићенци, биће изведена чувена опера П. И. Чајковског „Евгеније Оњегин“ (пет представа), под диригентском палицом маистра Јоханеса Харнајта, у режији Радослава Златана Дорића, уз учешће Оркестра Оперe и ансамбла Балета, а наши солисти ће уприличити и оперски концерт.

В. К.

СВЕЧАНИ КОНЦЕРТ САБОРНЕ ЦРКВЕ

Већ традиционални концерт Саборне цркве одржан је 14. јануара на Великој сцени Народног позоришта. Свечаност је отворио протојереј ставрофор отац Петар Лукић који је прочитао „Новогодишњу поруку“ Његове Светости Патријарха Павла. Текстовете су казивали глумац Небојша Дугалић и осмогодишњи Стефан Добраш, а на концерту су наступили и Прво београдско певачко друштво са диригентом Светланом Вилић, Дечји хор овог певачког друштва (хоровођа Емилија Ушљебрка), солисти Ансамбла „Ренесанс“, Јелена Томашевић уз пратњу Боре Дугића и његовог оркестра, те Ансамбл „Коло“ са својим оркестром.

Р. П. Н.

ПОНОВО О ПРОБЛЕМУ БЕНЕФИЦИРАНОГ СТАЖА (3)

Уговори да, али уз велику објективност

Млади играчи су стуб и главни покретач сваког балетског ансамбла. Њихове мисли би требало да буду окренуте искључиво размишљању о новим улогама, сталном усавршавању и што чешћим наступима. Нажалост, уместо о свему томе, са мла-

ни органи немају разумевања за ову проблематику. Можда је одговарајуће моделе требало потражити у земљама у окружењу. Као могуће решење овог проблема често се помиње „систем уговора“ које би Позориште периодично обнављало са уметницима. Крлуч сматра да би то могло да буде добро решење, али уз строгу контролу државе и преци-

энергија коју доносе млади играчи је јако важна. Неадекватна законска регулатива свима смета – старијим колегама јер не могу достојанствено да заврше каријеру, а нама младима јер не можемо да напредујемо. Стагнација у балету представља велики луксуз јер уметничка каријера кратко траје...“ Један од могућих предлога који се помињу као „пре-

дим балетским играчима Народног позоришта разговарамо о неким суморнијим темама. Иако превише млади да би размишљали о завршетку играчке каријере и времену које потом долази, и они су погођени нерешеним питањем бенефицираног радног стажа за балетске уметнике – проблемом којим се бавимо у последњим бројевима Позоришних новина.

Никица Крлуч, иако помало затечен овим питањем, тврди како већ зна да пензију неће чекати у балету: „Доћи ће време када више нећу бити у могућности да испуњавам своје уметничке задатке, тако да планирам да се остварим на неком другом пољу. Нажалост, држав-

Балет захтева психофизички здраве, младе људе и зато им треба омогућити да се уметнички развијају, а оваква законска регулатива томе сигурно не доприноси.

зан програм за заштиту права балетских уметника, који би свакако морала да креира група релевантних стручњака.

И Олга Олћан полази од чињенице да је законска регулатива веома неповољна за играче и за балетску уметност уопште: „Највише можемо да дамо када смо млади. Та

лазно решење“, систем преквалификација, Олћанова сматра деградацијом балетских уметника. И она мисли да би систем уговора био добро решење, али уз обавезну велику дозу објективности.

Млада балерина Миља Ђурић каже да су овде кључна два аспекта: питање етике које подразумева небригу о балетским уметницима на крају уметничке каријере и, свакако, питање естетике: „Овакав статус балетских уметника негативно утиче на развој младих играча, али ни старије колеге нису у завидној ситуацији када треба да заврше своју уметничку каријеру, јер одвајање од сцене није нимало лак процес“.

■ Бранкица Кнежевић ■

In memoriam

**БОГОСАВА
НИКШИЋ БИЈЕЛИЋ**

(9.1.1929 – 24.12.2008)

Богосава (Богослава) Никшић Бијелић, некадашња глумица Народног позоришта у Београду, преминула је на самом прагу девете деценије живота. Рођена је у Загребу. Похађала је гимназију и Државну трговачку школу у Загребу и Нишу, а глумачку афирмацију стекла је на позорници нишког Народног позоришта. Члан Дrame Народног позоришта у Бео-

граду је постала 1954. Овом ансамблу је остала верна све до одласка у пензију и ту је одиграла бројне улоге по којима ће остати упамћена. Између осталих успешно дочараних ликова на сцени нашег театра, издвајају се Магда у „Коштани“ Боре Станковића, Порција у „Млетачком трговцу“ и Емилија у „Зимској бајци“ Вилијама Шекспира, Викторија у „Опасним везама“ Шодерлоа де Лаклоа, Арина у Гогољевој „Женидби“, Дадиља у драми „Живи леш“ Лава Толстоја, Антипова у комаду „Ујкин сан“ по Ф. М. Достојевском и др.

С. Ж.

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ | МИОДРАГ МИША ЈОВАНОВИЋ

Приблизити п врхунску умет

Прваци Опере Народног позоришта, Александра Ангелов, мецосопран, и Миодраг Миша Јовановић, баритон, остварили су запажено гостовање у Италији, земљи у којој је опера рођена, те изузетно позитивне критике у италијанској штампи за улоге Фигара и Керубина које су тумачили у Моцартовој „Фигаровој женидби“, имају посебну вредност. Представа је припремана и изведена у Театру „Елеонора Дузе“ у Азолу, монденском месту за које се везују, историјски гледано, многе значајне личности из италијанске културе и уметности, пре свих – по мно-

Јовановић сматра да је Моцарт тежак и захтеван на посебан начин и да код нас многим певачима није јасно да дела овог композитора могу да изводе само врхунски уметници: „Не само код Моцарта него и код италијанских композитора с краја XVIII и почетка XIX века, највећа уметност је како певати речитативе јер они прате одређени израз и каденцу италијанског језика. Само онај ко јако добро познаје језик и ко има добар слух да репродукује и 'праћене' и 'секо' речитативе а да при том дода и нешто своје, може бити успешан“.

Проблематику извођења Моцарта Александра Ангелов види на свој начин, с обзиром да је у „Фигаровој женидби“ певала

Осим у Азолу, ова поставка „Фигарове женидбе“ је изведена и у „Театро академија“ у Конелјану, „Театро академик“ у граду Кастелфранко Венето и у Аудиторијуму „А. Вивалди“ у Касоли, а наши уметници су наступили и на концерту у месту Виторио Венето, где је поводом 90 година од завршетка Првог светског рата изведена IX Бетовенова симфонија. Концерту је присуствовао и председник државе, Ђорђо Наполетано.

гима најпознатија глумица свих времена, Елеонора Дузе. Редитељ ове продукције, Марко Белуси, у врло кратком временском периоду је успео да ову представу постави ефикасно и духовито.

Када су Моцартове опере у питању, Миша Јовановић каже да певач „наступајући у некој Моцартовој опери, било где у свету, увек има утисак да испуњава неку васпитно-педагошко-културолошку функцију, јер по свим мериторним музиколошким и осталим факторима, то су ремек дела. Међутим, када се та дела инсценирају, код савремене публике тешко долази до одзива... Да ли је то зато што је укус кантомана 'искварен' потоњим оперским композиторима који су од певача тражили нешто што је битно различито од онога што тражи Моцарт, или је то зато што је сензибилитет савременог човека у многоме различит од оног од пре 250 година“. Са ставишта интерпретације, Миша

1997. године на нашој сцени, на српском језику. Певати на оригиналном језику значи да „мораш да уђеш у сензибилитет музике, у осећај чистих тонова и јако је битно слушање, јер ансамбл мора да звучи као један“.

Иначе, Ангелова је и прошлог лета наступала у Италији на фестивалу „Азоланско

И АЛЕКСАНДРА АНГЕЛОВ

ТРИ ПИТАЊА ЗА ЂУРЂУ ТЕШИЋ

ублицитност

Време надметања, зависти и таштине

„Мадам Батерфлај“ тумачила је и на концерту на којем је изведена Росинијева миса. Сви значајнији театри у Италији, десет великих и тридесет шест такзованих традиционалних оперских кућа, имају „стајоне“ систем и у прилици су да ангажују светски позната оперска имена.

Запажање да у Италији све мање младе публике прати оперску уметност, отвара проблем будућности опере уопште. Миша Јовановић сматра да та проблематика није везана само за оперу већ и за савремену уметничку музику. „Ако погледамо Вердија и његов живот, савременици су пратили

дело, да не говоримо о Доницетију, Белинију, о композиторима белканта. Ми имамо данас случајеве да савремени сликари, млади људи, у својим атељеима углавном слушају савремену, рок музику, а не композиције својих колега са уметничких академија. Проблем опере је, између осталог, и у томе што је данас много мање савремених композитора који компоњују ову врсту музичких дела. Потребно је приближити публици врхунску уметност. Колико људи студира, рецимо, филолошке факултете, књижевност, филозофију, педагогију... То је наша публика. Људи који су професионално и по образовању везани за уметнички садржај и проблематику којом се опера бави. Али ако они, по својој култури, нису од малена долазили у оперу, онда је то врло тешко“, констатује наш саговорник.

Александра Ангелови Миша Јовановић већ имају позив за следећи фестивал у Азолу, где ће наступати са чувеним баритоном Ренатом Брузоном, који ће се појавити и у улози редитеља.

■ Вања Косанић ■

Рејвенхил је комад „Базен (без воде)“ писао за трупу Frantic Assembly, која се бави физичким театром. Какав је био изазов упустити се у „убличавање“ ове драмске партитуре и у којој мери је захтевао другачији редитељски приступ од уобичајеног, када се ради на класичном драмском тексту?

Тачно је да је ово први текст са којим се сусрећем да је писан, наручен, за трупу која се бави физичким театром. Ово је такође и први Рејвенхиловог текста који постављам на сцену. Ипак, читала сам Рејвенхилове комаде и чини ми се да се он пре свега бави савременим човеком. Па чак и ако је формом напустио драмски проседе, као у овом случају. Рејвенхил се у комаду „Базен (без воде)“ бави проблемом успеха у данашњој култури, економски базираној на принципу такмичења. У оквиру групе људи, пријатеља истог професионалног опредељења (уметници), Рејвенхил поставља једног од њих као неупоредиво успешнијег. Реметећи равнотежу у односима групе, писац разиграва неуротичну расцепљеност данашњег човека између потребе за заједништвом, за целином, и неподношљивости, зависти и мржње туђег успеха.

Изазов је упустити се у рад на оваквој, „драмској (пре постдрамској) партитури“, јер она нужно доводи постојећи систем стварања театра у питање, како онај лични, тако и јавни. А то је најузбудљивије. И најтеже.

Ова драма третира савремену уметност и перформанс кроз призму таштине, а и кроз завист према успеху. Колико је данашња уметност и начин на који се она доживљава и презентује, слика савременог света и шта се то толико променило од „веселих седамдесетих“ до данас?

Комад сам идејно разумела у обрнутом правцу: савремена уметност као видни простор етике савременог човека. Мислим да тема комада није расправа о савременој уметности, већ о етици и, наравно, естетици савременог човека. Уметник је одабран као најсензибилнија, најслободнија индивидуа. Барем би такав требало да буде. Уметност је увек слика света. С једне стране слобода никада није била већа, нема задатих канона шта јесте а шта није умет-

Ђурђа Тешић, млада редитељка чија професионална каријера броји већ дванаест запажених остварења на театарским сценама Београда, Новог Сада и Бања Луке, поново ради на Сцени „Раиша Плаовић“. После представе „Црно млеко“ Василија Сигарјева чија премијера је била 2003. године, 22. фебруара нас очекује њена поставка комада чувеног Марка Рејвенхила, „Базен (без воде)“.

ност, уметничка сцена је децентрализована – никада није било више бијенала и уметничких догађаја, стиче се утисак да свако ко жели, данас заиста и може бити уметник. Ипак, задатак уметности никада није био тежи. Како привући

пажњу у корпоративној култури у којој правила диктира тржиште и конзумеризам? Уметност је некада производила слике. Данас то раде масмедији. Уметник рециклира већ постојеће слике. Уметник који успе да шокира и забави, постаје успешан производ на тржишту. Чини ми се да је човек-уметник седамдесетих година био уједињен у борби против ограничавајућих норми система. Данашњи човек-уметник у борби је са сваким другим човеком као могућом конкуренцијом. Страх од неуспеха је огроман јер су шансе за неуспех много веће него шансе за успех. Савремени свет нам са сваког екрана говори: мораш бити бескрупулозан, мораш гурнути Другог са пута.

Вода без базена или Базен без воде као метафора...

Нисам љубитељ метафора. Осим оних тачних. Попут ове. Јасно је да нешто суштински недостаје. Шта је у базену без воде? Празнина.

■ Маја Пелевић ■

СТЕРИЈА НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА (16) | ПИШЕ ЈЕЛИЦА СТЕВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Стеријина награда за Стеријину Фему

Егон Савин Стеријину „Покондирену тикву“ те, 1998. године, на самом крају 20. века, у јеку владавине једног тоталитарног режима изразито самоизолационистичке политике усред ере брисања свих историјских и културолошких граница, не доживљава као наивну критику потребе за бекством из паланачке учмалости, са моралном поуком. Неки критичари су ценили да је његово читање нашег класика у датом историјском тренутку било једино право, јер Савин „описује логичан долазак и владавину Онога који осино, аутократски користи паланачку свест својих сународника, претварајући их у робље“. Његова Фема више није само покондирена тиква, жаба која је дигла ногу кад је видела да поткивају коња, већ њену „мотивацију идентификујемо као дубоку чежњу за бољим животом“, а „финални акорди наговештавају трагедију, али не само трагедију Феме којој постаје јасно да неће стићи до Париза и да је завек осуђена на блаштиште паланке, но трагедију свих нас осуђеника на исти онај паланачки гето чији су заточеници и Стеријини јунаци“. Било је, како

Док је „Кир Јања“ у режији Егона Савина пунио салу већ пет година, управа је истом редитељу поверила још једну популарну Стеријину комедију, „Покондирену тикву“, које није било на сцени Народног позоришта скоро пола века!

се могло очекивати, и оних који су замерали редитељу што се насилним додавањем значења која у тексту не постоје огрешио и о писца и о глумце, а читавајој причи променио жанр и од комедије начинио драму. Док су неки, пак, подржавали редитељево измештање жанра у правцу гротеске, јер је Стерија „актуелан писац по мери оног што

нам се данас догађа. А гротеска је средство помоћу којег се то може најбоље показати“. Констатацију да је Савинова представа „хладна, ‘немачка’ (...), прецизна, с јасним метафоричким арсеналом“, једни су доживљавали као квалитет, други као мањкавост.

Сценографији Герослава Зарића није се имало „шта ни додати

ни одузети“, она је била знак по себи: „Тај сценски простор подсећа и на ироничну парафразу идиличних ватоовских пикника, и на маловарошки салон који је апсурдно израстао на трави“. Тараба која доминира сценом и своди је, готово, на дводимензионалну, гушећи и стискајући актере комада, до краја представе постепено расте у висину, сасвим заклањајући сваки видик, па и онај комад оптимистичког неба с почетка. На свесрдно одобравање критике наишли су и гротескни костими Бојане Никитовић и маске Нијаза Меммиша као и „лирска трагична“ музика Ксеније Зечевић.

Предраг Ејдус игра Митра као „суровог газду, опасног типа који све време у рукама држи конце судбине актера приче“, Душанка Стојановић прецизно развија Евицу од „готово дебилне девојке до кокетке која тек назире своје женске и остале могућности“, Драган Зарић је одиграваши Василија успео да оправда драматуршко померање овог лика „из младих у старије године“, Борис Комненић је „дискретном комиком и неком дозом сете бојио лик Јована као помало тужног клоуна“, чанколиза Сара у креацији Наде Блам „била

је освежавајуће духовита комичка фигура крезубе изелице“, Богдан Диклић је „у лик Ружића унео и фрустрацију неталентованог поете и сав ‘очај малих средина’“, а Соња Неимаревић је остварила „ефектну епизоду“.

Највећи терет је, разуме се, био на плећима Јелисавете Сабљић која је морала да, у складу са редитељском концепцијом, одигра једну сасвим другачију Фему. Снагом талента и богатим искуством, она је својој Феми „подарила тачну меру комичног и гротеског, довела је овај лик до ивице пренаглашеног, наговештавајући могућност склизнућа у фарсу, комедију ситуације, лакрдију, но ипак остајући на линији редитељеве идеје“. Она је „дирљива, колико год трагикомична“ у својој жељи да изађе из опанака и уздигне се до неба, причему глумица „тражи да Фему препознамо и разумемо, и у томе успева“. А успева и да освоји Стеријину награду!

Несрећним сплетом околности, ова поставка се одржала на репертоару свега две сезоне. Од премијере, 18. јануара 1998, одиграна је тридесетак пута, а видело ју је више од 12000 гледалаца.

(наставиће се)

ИНОСТРАНА ГОСТОВАЊА БЕОГРАДСКЕ ОПЕРЕ У XX ВЕКУ (11) | ПИШЕ ВЛАДИМИР ЈОВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Назад у Бечу, и то на сцени Државне опере

После вишегодишњих преговарања и неколико одлагања, београдска Опера је у јануару 1964. године гостовала у Бечу на сцени Државне опере а не, како су Аустријанци упорно предлагали, у малом бечком позоришту Theater an der Wien или у оперским театрима у Линцу и Грацу. Тада су наши уметници, премијерно за Беч, приказали три своје врхунске продукције – „Хованшчину“ Модеста Мусоргског у инструментацији Дмитрија Шостаковича (4, 7. и 12. јануар), „Коцкара“ Сергеја Прокофјева (5. и 9. јануар) и „Дон Кихота“ Жила Маснеа (6, 8. и 10. јануар).

Ово прво и до сада једино гостовање наше престоницке Опере у главном граду Аустрије започело је извођењем „Хованшчине“, које су критичари оценили као „остварење достојно поштовања“. По њиховом мишљењу, хор је био „несумњиво највреднији део београдског ансамбла“, међу солистима су доминирали Мирослав Чангаловић (Досифеј) и Меланија Бугариновић (Марфа) – „две профилиране оперске лич-

ности са веома изразитим гласовним карактеристикама“ („Die Presse“, Беч, 7. јануар 1964), док су Жарко Цвејић (Кнез Ховански) и Фрањо Паулик (Кнез Галицин), као и „врло добар оркестар под зналачким диригентским вођством Душана Миладиновића“, такође веома допринели успеху ове представе („Kurier“, Беч, 7. јануар 1964).

Друге вечери, Београђани су омогућили Бечлијама да упознају оперу „Коцкар“ Сергеја Прокофјева, што је, према писању аустријске штампе, допринело „драгоцену уметничком обогаћивању бечке оперске публике“ и, истовремено, доказало „да Опера Народног позоришта из Београда поседује вредности правог, доброг театарског ансамбла, који до последњих споредних рола гарантује једнак натпросечан квалитет извођења“. Херберт Шнајбер, Ото Бруен, Хајнрих Кралик и Карл Лебл одали су признање одличном диригенту Оскару Данону за „темпераментно и пластично дириговање којим је остварио све звучне и динамичке нијансе партитуре“, затим оркестру за „пажљиво и чисто музицирање“ („Salzburger

Сцена из „Коцкара“ Сергеја Прокофјева, Беч 1964: Радмила Бакочевевић (Полина) и Драго Старц (Коцкар)

Nachrichten“, Салцбург, 7. јануар 1964), као и запаженим креацијама Жарка Цвејића (Генерал), Ђур-

ђевке Чакаревић (Бабушка), Драга Старца (Алексеј) и Радмиле Бакочевевић, чије је тумачење Полина „одликовала достојанствена појава и беспрекорно певање“ („Kurier“, Беч, 7. јануар 1964).

После извођења две руске опере, треће вечери гостовања уследио је заокрет према Западу, када је приказан Маснеов „Дон Кихот“, чија је музичко-сценска поставка наишла на најбољи пријем код публике и критичара. Тако је, на пример, Хајнрих Кралика одушевила „перфектна и вероватно ненадмашива интерпретација београдских уметника“, којој су, по његовом мишљењу, највише допринели Мирослав Чангаловић и Латко Корошец – „идеални тумачи ликова Дон Кихота и Санча Пансе“, затим Бреда Калеф – „чија се креација Дулчине је апсолутно мора уважавати“, инсценирација Младена Сабљића и сценографија Миомира Денића – „које иду јасно и сигурно према модернијем стилу“, као и диригент Оскар Данон – „који води представу са великим еланом, са тактом, укусом и бригом да инструменталисти у оркестру дођу до пуног изражаја“ („Die Presse“, Беч, 8. јануар 1964).

На исти начин је о овој представи писао и Херберт Шнајбер, али и Ханс Хајнц Хани, који је обавестио читаоце листа „Arbeiter Zeitung“ да су „Мирослав Чангаловић и Латко Корошец сасвим оправдали оживљавање овог много значајног, али љупког и ефектног дела, чије су оркестарске дражи нашле у Оскару Данону сензибилног интерпретатора“ („Arbeiter Zeitung“, Беч, 8. Јануар 1964). Карл Лебл, Хеди Шулиц и Хелмут Херман такође су оценили највишом оценом наше извођење „Дон Кихота“ и били сагласни са Куртом Блаукопфом да је „Маснеова опера била врхунац серије овог гостовања“ и представа „која је освојила срца бечких љубитеља опере“ („Opernwelt“, Хановер, 3. март 1964).

Аплаузи Бечлија, као и бројне веома похвалне критике објављене 1964. године у светској штампи о представама београдске Опере на сцени бечке Државне опере, на најбољи начин су потврдиле високе извођачке домете овог нашег оперског театра и његово место у врху тадашње европске оперске продукције.

(наставиће се)